

עטרת שלום

עלון שבועי שיעורי מוסדות קאמריא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת מקץ – הנוכה

בס"ד, עש"ק פרשת מקץ
כ"ז כסלו תשע"ב – שנה ג' גליון ק

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצי"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
5:58	5:21	4:05	5:57	5:47
5:54	5:22	4:18	5:19	5:05
5:57	5:19	4:14	3:59	

מברכים הודושי. מולד טבת: יום ראשון טעה 20, 17 חלקים

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וְהִנֵּה עֵמִיד עַל הַיָּאָר (מא א).

ועד"ו יכולים ג"כ להסביר המחלוקת בין ב"ש וב"ה בהדלקת נרות חנוכה (שבת כא:), שב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך עיי"ש, ש"ל שהם חולקים מהו תחילת עבודת האדם, או שצריך מיד להוריד אור נפלא מיחודא עלאה שהוא מלמעלה למטה, וזהו דעת ב"ש שפוחת והולך. או שצריך מקודם לעסוק ביחודא תתאה שהוא מלמעלה למעלה, היינו לתקן מקודם כל הדברים גשמיים ולהכניעם תחת הקדושה ואח"כ יגיע למדרגת יחודא עלאה בשלימות, וזהו דעת ב"ה שמוסיף והולך, וכן מבואר בדברי אא"ז הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמריא ז"ע בסוף ספרו עצי עדן, שעבודת החנוכה הוא יחודא תתאה עיי"ש.

וזהו שמבואר ממרן האר"ז"ל (שער הכוונות כוונת ק"ש ד"ו) שיש שני מיני זיווגים, אחד הוא כדי לתת קיום וחיות ומזון אל כל העולמות ולקיימם קיום התכרחי להם, אמנם זיווג הזה הוא תדיר ואינו נפסק שום רגע, כי אם יפסק רגע אחד יתבטלו כל העולמות מקיומם והוייתם, ויש זיווג שהוא ע"י התעוררות התחתונים ע"י שהם מעלים מ"ן ועי"ז מורידים תוספת השפעות עיי"ש. וזהו השני מיני יחודים יחודא עלאה ותתאה, שב"ש שהוא בחינת דין וגבורות (שער הגלגלים הקדמה לו), דיברו מזיווג התמידי שלצורך קיום העולמות שהוא הולך מלמעלה למטה בלי שום סיוע מהתחתונים ולכך פוחת והולך, וב"ה שהוא בחינת רחמים דיברו מהזיווג שנעשה ע"י התחתונים מלמעלה למעלה ולכך מוסיף והולך.

והקב"ה יעזור שבוכות שמוסיפים והולכים בימי החנוכה יתוספו תוספת שפע ברכה בבני חיי ומוזני, ובביאת גואל צדק בב"א.

(רעוא דרעוין תשס"ג לפ"ק)

ולכן י"ל שפרעה עה"א בגי' רפ"ח ניצוצין, שפרעה רצה למנוע לברר ולהעלות את הרפ"ח ניצוצין, וזהו שכתוב 'עלת שבע פרות' שצריכים להעלות הרפ"ח ניצוצין. וגם פרות עה"כ בגי' תרפ"ז מספר ד' הוי"ת ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן גימטריא רל"ב, וג' אה"ה קס"א קנ"א קמ"ג גימטריא תנ"ה (ע"ה שער לד פ"ב), שזה מה שרצה פרעה למנוע את היחודים האלו.

וזהו מה שמרמז השני מיני חלומות שחלם פרעה מפרות ושבלים, שהחלום הראשון שחלם מפרות שהוא דבר מן החי, הוא בחינת חכמה כמש"כ ו'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ז יב) מרמז ליחודא עלאה, והחלום השני הוא משבלים שהוא מצומח ממה שאדם זורע, הוא בחינת יחודא תתאה, שפרעה רצה למנוע היחודים האלו, וכמו שאומרים חז"ל (ברכות נה:) אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו.

ולזה כשביקש פרעה מיוסף הצדיק לפתור חלומו אמר, שראה שהפרות והשבלים הרעים בולעים הפרות והשבלים הטובים, וזה משום שפרעה רצה להגביר הצד הרע, ולכן רע"ב בגי' שם הוי"ה אלה"ם באחוריים, כזה י' י"ה י"ה יהו"ה עולה ע"ב, א' א"ל אלה"י אלה"ם עולה ר' כמבואר ממרן האר"ז"ל בלק"ת (פ' דל"ד), היינו שפרעה שהוא בחינת הערף אחר דדעת, רצה להגביר שמות אחוריים, ועי"ז יוכל להגביר הצד השני של לעומת זה.

ולכן אמר יוסף הצדיק ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם שכדי להכניע את פרעה צריך שיהיה ג"כ מצד הדעת וזהו נבון וחכם, כי כבר אמרנו שפרעה עומד מאחורי הדעת, ולכן אמר שצריך לראות שיהיה בשנת הרעב אוכל משנת השובע, שצריך להכניע הצד הרע, והוא כדי שלא תכרת הארץ ברעב שהבחינה של רע"ב אחוריים לא ישלומ, ולא יהיה לרע ניקה מהם.

יש להתבונן למה בחלום של פרעה היו שני מיני חלומות אחד מפרות והשני משבלים, ואם הוא בא להורות כמו שפירש לו יוסף שאמר ועל השנות החלום אל פרעה פעמים כי נבון הדבר מעם האלהים וממהר האלהים לעשותו היה מספיק להשנות החלום בפרות לכד או בשבלים לכד. אלא הנראה לומר דהנה כל מה שיש בצד הקדושה יש בקליפה דוגמתן, וכמו שמביא אא"ז הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמריא ז"ע בספרו הקדוש היכל הברכה (ויקרא דף רצה.) בשם הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב ז"ע שתיבת 'לעזאול' ר"ת א"ת ז"ה לעומת ז"ה ע"שה א'להים (קהלת ז ד). לרמז שכל מה שיש בקדושה יש בקליפה דוגמתן. ועל זה אמר הכתוב 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע' (נצבים ל טו), שהקב"ה נתן הבחירה לבני אדם לבחור בשני הדרכים האלו, או שיהיה מצד הקדושה או ח"ו בהיפך.

והנה מבואר בזה"ק (ח"א יב. יח.) שיש שני מיני יחודים, אחד יחודא עלאה, והשני יחודא תתאה, וז"ל: תרין יחודין, חד דעלמא עלאה לאתיחדא בדרגוי, וחד דעלמא תתאה לאתיחדא בדרגוי עיי"ש. והכוונה בזה יחודא תתאה הוא שבהיות האדם מתעסק בענינים גשמיים, צריך שיהיה מוחו ומחשבתו קשור ומכוון לעולמות העליונים ביחודים לעשותם לשם שמם, לייחד שמותיו יתברך בכל דבר ההוה שבעולם, ועל ידי זה יוכל לברר ולהעלות הרפ"ח ניצוצין השייכים לשורש נשמתו. והבחינה השנייה יחודא עלאה שהוא מייחד תמיד במחשבתו יחודים עלאין בדבקות נפלא אפילו בלי שום מעשה גשמי.

לפי זה אפשר לומר שזה איתא ממרן האר"ז"ל (שער הכוונות פסח ד"א) שפרעה הוא אותיות הערף, שהוא מאחורי הדעת. שמרמז שפרעה היה נגד הדעת שהוא בחינת יחוד, כמו שכתוב 'והארם ידע את חוה אשתו' (בראשית ד א), שרצה למנוע היחודים של יחודא עלאה ותתאה.

עטרת פז

אמרות טהרות
מרבתינו ז"ע

וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה נַחֲשֵׁי שְׂמֵעָתִי כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמַצְרַיִם רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנִחַתָּה וְלֹא נָמוּת (מב א-ב).

צריך להבין למה לא רצו השבטים הקדושים לירד למצרים, כמו שאמר להם יעקב אבינו למה תתראו וצריך מעמא לדבר. וג'ל כי יעקב אבינו היה יודע, כי לאחר חטא אדם הראשון, נפלו כמה וכמה ניצוצין קדושים בכל העולם, וירדו למצרים ג'ב, וצריכים לתקנם ולהוציאם משם, וע"ז מקרבים את הגאולה כנודע ממרן האר"י הקדוש ז"ע (שער הכוונות דרושי הפסח דא). אבל מכל מקום השבטי י"ה היו מתיראין לירד למצרים, שהיא היתה מקור המומאה, ויעקב אמר להם שלא תתראו רק ילכו לשם מהר ולא יכשלו שם.

ואיתא בחכמו"ל (מסכת עקבים פ"ג מ"ב) כי על כל מצוה ניתנין לו ש"י עולמות. וזה שאמר הפסוק הקדוש וירא יעקב כי י"ש שבר במצרים שאף שבמצרים יש שבר שכירה ומומאה, אעפ"כ אפשר שם לתקן הניצוצין קדישין, ויקבלו שבר ש"י עולמות. והו ג"כ הפירוש ויאמר יעקב לבניו למה תתראו למה אתם חוששים מלירד למצרים, ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים שיכולים שם לתקן הניצוצין שנפלו שם, וע"ז לזכות לש"י עולמות, רדו שמה תיכף ומיד ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות וע"ז יהיה לנו ישועה ואתחלאת הגאולה. והשם יתברך יעזור לנו ישועה בקרוב.

(מעשה שלום מרבינו שלום מקאמרנא)

אֲתָה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל מִמֶּנּוּ (מא מ).

ר"ל אתה תהיה על ביתי שאתה תמלך בכל ממשלתך בכל ימי החול של הגלות, כי עבור זה נקרא מט"ט שר עולם, ועל פיך ישק יתון כל העולם, כנודע שבזמן שבית המקדש היה קיים היה יורד השפע של זיוון ע"י השכינה הקדושה, אבל עתה בגלות יורד השפע ע"י מט"ט, ר"ק הכס"א אנד"ל ממ"ך מספר אליעזר צב"ב ב"ן גימ"ל.

(בן בית" מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

עטרת חכמים

עניני חנוכה מרבתינו ז"ע

מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק יהודה יחיאל ולה"ה, היה נוהג לומר ולומר בתחלה אשת חיל מי ימצא, וכן מזמור ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב וגו'.

סוד מנהג הדריידיל, ובדור הזה אין לשחק

נראה לי, על מנהג ישראל הקדושים, שמשחקים בימי חנוכה הנקרא דריידיל של מתכות או של עץ, ונרשם בד' רוחותיו ד' אותיות אלו השנ"ג, ואומרים שד' אותיות אלו, הם ר"ת יהיה ש"ם נ"ס ג'דול. ואמרו"ר הרב הקדוש אמר, שד' אותיות הם ר"ת נ"ר ש"מן הל"ל ג'דול. ועל ד' תיבות אלו שנרשם בדריידיל, אמרתי כוונה על מנהג שמשחקים בדריידיל, כי שמעתי מכמה צדיקים קדושי עליונים, שהיו משחקים רק בדריידיל הוה, וכן ראיתי כמה פעמים, אצל אממו"ר ולה"ה בימי נעוריו, שיום אחד מימי חנוכה, היה משחק בדריידיל עם התלמידים שלו, אבל אח"כ לא התנהג בזה כלל, ולא שמעתי מעולם כוונתו בזה, וכן שמעתי מאיש כשר, שהרב הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן, היה ג"כ שוחק עם בניו ועם תלמידיו בימי חנוכה בדריידיל. לזה אמרתי כוונה, מה שנוהגים אם יפול הדריידיל על אות נ', מוסיפים עוד מעות ולא באות ש', וכן אם יפול על אות ה', נוטלים חצי המעות, ואם יפול על אות ג', נוטלין כל המעות, נראה לי לפי דברי אממו"ר ולה"ה הנ"ל שהד' אותיות הם ר"ת נ"ר ש"מן הל"ל ג'דול, רצה לומר לפי שאנחנו מכוונים בהדלקת נר חנוכה להוריד שני יחודים ליחוד השלישי, לזה אנחנו נוהגים להוסיף מעות אם יפול הדריידיל על אות נ' שהוא ר"ת נ"ר, כדי להוסיף ולהשלים ביחוד התחתון שאר ב' יחודים. ומה שאנחנו נוהגים אם יפול הדריידיל על אות ה', ליטול חצי מעות מה שיש שם, כי הל"ל לבד אין אנחנו אומרים בכל חדשי שנה אלא חצי הל"ל, לזה אין לוקחין אלא חצי מעות. ואם יפול הדריידיל על אות ג', שמראה שעתה בימי חנוכה אנחנו גומרים את הל"ל הגדול כולו, לזה נוטלין כל המעות מה שיש שם. וראיתי מאממו"ר ולה"ה שהקפיד שלא לשחוק בדריידיל רק פעם אחת בכל ימי חנוכה, בזמן שישב בסעודת צהרים, וקנה כעד המעות הזה משקה לסעודה זו, אבל יותר מפעם אחת שייך ליצר הרע ר"ל, וכן אפילו בפ"א הזה אינו ראוי ונכון לשחוק יותר מחצי שעה, והשאר שייך ליצה"ר כנודע למשכיל דקדושה, ואני בעניי לא נהגתי כלל לשחוק בדריידיל, כי עתה מתפשט היצה"ר הזה בשאר ענינים שכיוצא בזה, לזה קבלתי עלי וכל בניי יחיו שלא לשחוק כלל, כי בדור הזה הוא כולו יצה"ר, ובעל נפש דקדושה ירחיק גם מזה, ומכש"כ בשאר שחיקות רעים וד"ל.

טעם איסור ליהנות מנרות חנוכה

וזוהו תבין טעם הגון, למה אסור ליהנות מהאור של שמונה ימי חנוכה, כי הם נתקנו כדי שייכור בר ישראל שצריך לעשות תשובה, ולתקן מה שפגם בשבעה מדות חג"ת נה"מ כנ"ל, ועבודתם ועשייתם הם כדי להעלות למעלה לתקנם כנ"ל, והוא ממש כמו קרבן עולה שהוא כולו כלי ליה' ה"ה אורות של חנוכה הם כולם כלי ליה' והבן. (בן בית" מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וְהַדְּלִיקוּ נֵרוֹת בְּחֻצוֹת קְדֻשָּׁה (נוסח על הניסים).

החשמונאים הדליקו נרות גם בחצר בית המקדש הנה באמת הדליקו נרות בהיכל קדש כמצותה, אבל גם הדליקו נרות חנוכה, והמשיכו האור הגדול הזה לבתי בראי 'בחצרות קדש'. וזה הפך לא ימצאו בו אלא על יום אחד (שבת כא:), וזה כי הוא הכולל כל השבעה ימים באחדות אחד ביום אחד. ותיכף נעשה בו גם כדי שיבינו להדליק נרות חנוכה 'בחצרות קדש', כי אחר שהדליקו בהיכל הקדוש נרות המנורה, הבינו ברוח הקודש שצריכין להמשיך זה האור לבתי בראי, להיות מרפא בעת הגלות, ונעשה תיכף בו גם ונתמלא הפך, עד שהדליקו שמונה נרות 'בחצרות קדש' נרות חנוכה.

המחלוקת של ב"ש ובי"ה הוא ג"כ איך היה הנס בחצרות קדש

ובמקדש בעת הנס, בכל יום היה פוחת והולך, עד שבליל שמיני לא היה בו אלא כדי נר אחד, וזוהו הבינו תיכף שצריך להיות שמונה ימי חנוכה, וזהו לסברת ב"ש, כי לב"ה היה בהיפך שנעשה תיכף גם להדליק נר אחד של חנוכה 'בחצרות קדש' בתי בראי, חוץ ממה שהיו מדליקין בהיכל הקדוש על המנורה, ובכל יום הנס מוסיף והולך, עד שביום השמיני נדלק מפך זה שמונה נרות 'בחצרות קדוש' לנר חנוכה. וזה דוחק כי למה יהיה הנס ביום השמיני שכבר היה שמן מצוי מהרה, שכבר היו יכולין לטהר ולעשות שמן במהרה. ולכן נראה שהנס בפעם הראשון בבית המקדש היה כדעת ב"ש, ודלקו ביום ראשון שמונה נרות למצות נר חנוכה, ואח"כ היה פוחת עד שמוצא שמן במהרה, ותיקנו שמונה ימים על שם שמונה נרות שהדליקו 'בחצרות קדוש' ביום הראשון. וב"ה סברי כיון שבעת ההוא היה התגברות הקליפות בכל שמונה בחינות, שבעה המתפשטין, ואחד הכולל המתפשט, ולכן הוצרך להיות הנס לטהר כולם בפעם אחת, על כן היה מצות נר חנוכה בדרך הזה, אבל לדורות מוסיף והולך עד נכון היום.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

צריך לישוב אצל נרות חנוכה יותר מחצי שעה

ונראה לי, שצריך לנהוג לישוב אצל הנרות של חנוכה, אפילו אחר חצי שעה שהוא שיעור הדלקה של נרות חנוכה, והטעם כמו שכתב רבינו אלקי האר"י ולה"ה (פני"ה שער הברכות פ"ו). שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת אחר התפלה, כדי שיתעבבו המוחין לתו"מ עוד שעה אחת, ולא יסתלקו מהרה. ולכך נראה לי כאן ג"כ אצל מצות נר חנוכה, לפי שבכוונת הברכות, אנחנו בני ישראל ממשויכין ומורדין שני יחודים של יאהוהי"ה יאהוהי"ה יאהוהי"ה ליחוד השלישי של יאהוהי"ה, וכל זה הוא רק בחצי שעה זו, אבל אח"כ נראה מדברי האר"י ולה"ה שמתלקין, והוא בסוד עד שתכלה הרגל מן השוק, לזה ראוי ונכון לנהוג ליתן שמן בכלי יותר, כדי שידליקו הנרות יותר מחצי שעה, ובשעת הדלקה ישב הבעל הבית אצלם, ויאמר שירות ותשבחות, ובוה יתעבבו המוחין של היחודים הנ"ל עוד איזה זמן, כמו אצל החסידים הראשונים שהתנהגו להתאחר שעה אחת אחר בתפלה כנ"ל. ואממו"ר

מנהגים

מנהגי חנוכה

יז. נהגו לישב יותר מחצי שעה אצל נרות חנוכה ^{כא}.

יח. הרבי לא הלך להתפלל מעריב בביהמ"ד אלא התפלל בביתו בעבור, ולא עמד ליד הקיר כרגיל אלא ליד המנורה ^{כב}.

יט. בערב שבת התפלל מנחה בביהמ"ד אחרי הדלקת הנרות ^{כג}.

כ. בביהמ"ד של רבנו לא הדליקו נרות חנוכה בשביל הצבור, רק האורחים היו מדליקים נרות לעצמם ^{כד}.

כא. לא נהגו להדליק נרות חנוכה בבוקר בבתי המדרש של חסידי קאמרנא ^{כה}.

כב. קריאת התורה בחנוכה החלו בכרכת כהנים ^{כז}, וחלקו הקרואים כדעת הבית יוסף ^{כח}.

כג. ביזאת חנוכה ערך 'שלחן' ^{כט}.

כד. במוצאי שבת חנוכה ובזאת חנוכה, היו מנגנים בכלי זמר למען הרבות שמחה ^ל.

ט. נר השמש אין עושים משמן רק מנר של שעווה ^ט, ובו מדליקים את הנרות ^י.

י. נוסח הברכה להדליק נר חנוכה ^{יא}.

יא. מתחילים להדליק בנר הצפוני ומוסיף והולך כלפי דרום ^{יב}.

יב. אחרי הדלקת כל הנרות אומרים: הנרות הללו וכו' ^{יג}.

יג. בנוסח הנרות הללו אומרים: וכל 'מצות' שמונת ימי חנוכה ^{יד}.

יד. את המזמור יושב בסתר אומרים פעם אחת בלבד, ולא כופלים את הפסוק האחרון ^{טו}.

טו. סדר אמירת המזמורים: אשת חיל מי ימצא, ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב וגו' ^{טז}. ואח"כ שרו מזמור שיר חנוכה ^{טז}, וכמה מזמורי שיר המעלות, הללויה אודה ^{טז}, וכן שרו בכל יום ג' אותיות מתמניא אפי, ובזאת חנוכה את ת"ש. וגם שרו 'מעוז צור ישועתי'.

טז. בזאת חנוכה שרו אמת ויציב עד עושה פלא ^{טז}.

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

פ"ט ביאת המקדש ה"ז כתב: וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוציא לחוץ מותר לזר להדליק. וברמב"ם פ"ג מתמידין ומוספין ה"ב כתב: והדלקת הנרות היא הטבתם.

ה. עיין בספר משמרת שלום קוידנובי (סימן מ"ט סק"ב) הטעם.

ט. כ"ה במנהגי מהר"ל, ועיין בכוננת ההבדלה מרן האריז"ל בסוד השעווה, וכן בקהלת יעקב ערך שעווה, דשעווה מרמז על שמות הקדושים ע"ש.

י. מהר"ש לישון הרמ"א (סי' תרע"ג ס"א) משמע כן דכתב: השמש שבו מדליק הנרות.

יא. כ"ה בשו"ע (סימן תרע"ו ס"א) שנוסח הברכה להדליק נר חנוכה. ומרן האריז"ל בכוננת חנוכה כתב לומר דוקא נוסח זה כיון שמרמז על שם קדוש נח"ל בר"ת להדליק נר חנוכה ע"ש. והפ"ח כתב שנוסח זה עיקר וכו' בברכ"י וסוף ובסידור יעב"ץ ובמעשה רב (אות רל"ט).

יב. עיין בשו"ע (סי' תרע"ו ס"ה) שצריך להדליק בצד ימין והנר השני ידליק משמאל לימין אפי' שזה רחוק מהפתח, וכו' מהאריז"ל, ומקורו מהמהר"ק.

יג. כ"כ הפמ"ג (סימן תרע"ז מש"ז סק"ה) משום שהברכה קאי על כל הנרות ולמה יפסיק בין ברכה להדלקת שאר הנרות. וכ"כ בסדר היום, ובמאמר מרדכי שם סק"ה שכן משמעות הפוסקים, וכו' סידור התניא.

יד. כ"ה הנוסח במסכת סופרים ובקיצור פסקי הרא"ש והאונים, וכן האריך בזה רבינו בהיכל הברכה דברים (ו), ז.

טו. בסידור ר' שבתי מראשקוב כתב בשם הבעש"ט ז"ע לאומרו ז"פ. ועיין מזה באורחות חיים מספינקא (סימן תרע"ו סק"ה).

טז. כ"כ בנר ביתי (פ' מקץ) וז"ל: ואמרו מובהק הרב הקדוש מ"ה יצחק יהודה יחיאל זל"ה, היה נוהג לומר ולזמר בתחילה אשת חיל מי ימצא, וכן מזמור ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי וגו', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש

א. בימי חנוכה מתפללים מנחה כרגיל לפנות ערב, והקהל הולכים לביתם להדליק הנרות, וכעבור שעה ויותר לאחר זמן צאת הכוכבים חוזרים לבית המדרש ורבינו היה מדליק הנרות ^א, ואח"כ מתפללים מעריב ^ב.

ב. לובשים בגדי שבת בהדלקת נרות חנוכה ^א.

ג. רבותינו לא הדליקו נרות חנוכה בביהמ"ד אלא בביתו ^א.

ד. המנורה בביתו היתה מונחת בחלל הפתח שבכותל דרום של החדר הגדול שהיה פתוח אל החדר הקטן הסמוך לו, בשמאלו של פתח, ונרות המנורה היו מצפון לדרום.

ה. גובה הנרות היה פחות מ' טפחים ^א.

ו. לפני שרבותינו נכנסו להדליק נרות חנוכה היו מדליקים נרות שהיו עומדים למעלה מהמנורה ^א.

ז. לפני ההדלקה התקינו רבותינו בעצמם את הפתילות ויעקו שמן בנרות ^א.

ח. מדליק את השמש ואומר את המזמור: שיר המעלות הנה מה טוב וכו' ^א.

א. הטעם שרבותינו אחרו בהדלקת הנרות משום דברוב עמ הדרת מלך ואיכא פרסומי ניסא טובא, וכן מובא בליקוטי אוהב ישראל שכן נהג הרה"ק מאפטא ז"ע. ובנימוקי א"ח (סימן תרע"ב) כתב שכן נהג הדברי חיים מצאנז ז"ע ובני הרה"ק הבני יששכר ז"ע וע"ש שהאריך בטעם שמאחרים אחר זמן צאת הכוכבים. וכו' בהקדמת קדושת אהרן מהגה"ק מהאדאס ז"ע. וכו' במנהגי בעלזא.

ב. הישועות יעקב (סי' תרע"א) והשא"א (סי' נ"ב) כתבו שאם יש לו זמן קבוע של מעריב מאוחר אין דין תדיר ושאינו תדיר. ורבינו בשולחן הטהור (סימן כה סק"א) כתב שדין תדיר קודם הוא אלא בענין אחד ובמצוה אחת משא"כ הכא וע"ש שהאריך בזה, והבאנו דבריו בגליון ל"ד.

ג. כ"כ בספר יש נוחליון שבסוף השל"ה, וכו' בליקטי מהר"ה (סי' תרע"ו) ע"ש, וכ"כ בספר שאיר עיני חכמים על חנוכה, וכן נהג הגה"ק מהאדאס ז"ע.

ד. עיין במשמרת שלום (סימן מט סעיף ב').

ה. בגמ' שבת (דף כא:) ובשו"ע (סימן תרע"א ס"ו) - ומצוה להניחו למטה מ' טפחים. בערוך השולחן (סי' תרע"א סעי' כב) כתב שאם הלהב יהיה פחות מ' טפחים, וכו' בכף החיים (שם אות נב). ובמנחת יצחק (ח"ו סי' טה) כתב דפשיטא דעיקר תליא בתר מקום הלהבה ע"ש. וכבר האריך בזה בשל"ת להורות נתן (ח"ד סימן סג אות ז') שבדברי הגמ' שם מוכרח כן ע"ש.

ו. המגן אברהם (סימן תרע"ד) כתב בשם הבעל המאור וז"ל: ובמאור משמע דאפילו שיש שמש אצל הנרות צריך נר על השלחן שלא יאמרו לצרכו הדליק ע"ש. והפמ"ג שם כתב דאף נגד אור הנוסף או השמש ג"כ אסור לכתחלה להשתמש ע"ש. וכו' בספר קב הישר (פ' צ"ו) מה שכתב שלא להשתמש לאור השמש ע"ש, וכו' בכף החיים (סימן תרע"ז), ובמסגרת השולחן (סימן קלט סק"א), ובמש"ב (שם סק"ז). וע"ע בביה"ל (שם ד"ה שאם ישתמש), ובשע"ת (שם סק"ה).

ז. הטעם הוא משום דבמנורה מבואר מגמ' (יומא כד:) הדלקה לאו עבודה הוא רק הטבה הוי עבודה, וברמב"ם

לבי דבר טוב וגו'.

יז. טעם לומר מזמור זה, כדאיתא בשו"ע (סימן תרע"ב ס"ב) דבאותן הימים היה חנוכת המזבח (מהר"א מפראג).

יח. טעם למזמור זה, משום דכתיב ביה 'הוד והדר' וחנוכה הוא תיקון ההוד כידוע.

יט. כן נהג הגה"ק מהר"ה מזידיטשוב ז"ע א מובא במנהגי אלעסק (סי' כד אות ד).

כ. עיין בפע"ח (שער חנוכה) מהחברים ואלו הח' מדות דאימא [בשמונה ימי חנוכה] אינון תמני, אה"ה כל אחד ברבוע אותיותיו, אה"ה פעם אה"ה עולה אמת שכנגדם ח' אמת דאמת ויציב.

כא. רבינו בנר ביתי עה"ת (פ' מקץ) האריך בזה בטעמו של דבר ע"ש.

כב. וכן נהג הגה"ק מהאדאס ז"ע.

כג. כ"ה ברמ"א (סימן תרע"א ס"ז) ובקיצור השל"ה.

כד. הטעם כי מבואר בבי' (סימן תרע"א) הטעם שתיקנו להדליק בביה"כ"נ הוא מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו. ממילא אם יש אורחים אין מדליקין נרות בשביל הציבור. וע"ע בשע"צ (סק"ב). וכו' בשבליהלקט (סי' קפה) שכתב מורי ר"י אחי היה נמנע מלהדליק בביה"כ"ס.

כה. כ"ה באורש"מ (פ"ג מהלכות חנוכה ה"ג) שגם להרמב"ם אין צריך ע"ש. וכו' במנהגי קוליאריה (אות קד).

כו. כ"כ השו"ע (סימן תרפ"א ס"א), והטעם הוא משום שנעשה הנס ע"י הכהנים.

כז. מובא בשו"ע (סימן תרפ"א ס"א). וע"ע מה שהבאנו בארוכה בגליון מ"ד מדברי רבינו במעשה ארג ע"ש.

כח. בליקוטי מהר"ח כתב הטעם דאפשר מפני שהוא גמרה של מצוה ע"ש.

כט. ה"טז (סימן תרע"ד) כתב בשם מהרש"ל דמצוה לשמוח בחנוכה, דברמב"ם משמע דמי שמחה נינה, וכ"כ מרדכי הארוך ע"ל.

הרה"ק רבי משה חיים בן רבי אלכסנדר סנדר סאפרין זצ"ל מאלטשטאט חנוכה תרנ"ח

נכד רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה מקאמרנא זיע"א

תולדותיו

נצר קדוש ענף עץ אבות רבותינו הקדושים היה הרה"ק רבי משה חיים, נולד לאביו הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר סאפרין זצ"ל בן רבינו הגאון הקדוש איש האלוקים קודש הקדשים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א בעל ההיכל הברכה, ולאמו הרבנית מרת רעכיל בת הרה"ק רבי פתחיה זצ"ל המגיד מגרידינג בן רבי משה חיים זצ"ל מסטעפין בן רבי דוד זצ"ל המגיד מסטעפין חתן הרה"ק רבי יחיאל מיכל זצ"ל המגיד מזלוטשוב. ביום י"א טבת תרי"ט נתייתם רבי משה יעקב מאביו שנסתלק בצעירותו, ונתגדל בצילו של זקינו רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה, שלקחו תחת חסותו וחיבבו כבבת עינו, זכה להיות מבין נכדי רבינו הקדוש שעמדו בבית ה' בלילות, לשרת ולעמוד לפני הכהן הגדול מאחיו, בעבודת הקדוש בלילות לישון בחדר אחד עם זקינו הקדוש.

נישואיו

בהגיע לפרקו נתארס עם הרבנית מרת ליבא ע"ה, בת ש"ב הרה"ק רבי אלכסנדר ליבא זצ"ל מזידטשוב, בנו הגדול של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידטשוב זצ"ל, שמחת החתונה נערכה בעיר מגורי הכלה זידיטשוב, חסידים ואנשי מעשה באו להשתתף ולחוג בשמחת צדיקים, כשבראש המסובים מסיבים שני צדיקי הדור, זקן החתן רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה, שהגיע מקאמרנא לעיר זידיטשוב לכבוד השמחה, וזקן הכלה הרה"ק המהרי"א מזידיטשוב.

מסופר על הנסיעה הגדולה שהיה בעת שנסע רבינו ההיכל הברכה לזידיטשוב על החתונה, כשבאמצע הדרך כאשר פנה יום הגיעו לעיר ראזלא, ועמדו לפוש אצל ש"ב הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא זצ"ל בעל הידעת קדושים, בן דודו הרה"ק רבי משה מסאמבור זצ"ל בעל התפלה למשה, וחתן דודו רבינו הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בעל היצבי לצדיק, ומגדולי תלמידי אביו רבינו הקדוש רבי אלכסנדר סנדר מקאמרנא זיע"א בעל הזכרון דברים, עבודת הלילה של רבינו הקדוש יחד עם ש"ב רעו וידידו הייתה הפליא, הבוקר אור אחר תפילת השחר שנמשכה קרוב עד לחצי היום, הזדרז רבינו לצאת מבית האכסניא לעבר המרכבה להמשיך בנסיעה, אך רחוב העיר הייתה מלאה בחסידים ואנשי מעשה, שנדחקו ובאו לחזות בזיו נועם קדשו ולהתברך מפי הצדיק, בקושי רב הצליחו לפלס הדרך לרבינו הקדוש ולהוריד מהמרכבה כל האנשים שדחקו עצמם

עמוך בעלי להמשיך שלשלת הקודש, הראה נא את כוחך הגדול וראה לפעול ישועה כללת אחיד, כשגמרה אמו את דבריה, קם רבינו הקדוש הידמשק אליעזר בניחותא כדרכו בקודש, וצעד אל עבר ארון הספרים והוציא את ספר הקדוש של אביו 'זוהר חי' על הזוה"ק, למד בו כמה שורות ועיין בו מעט, ופנה אל אמו ואמר לה: מזל טוב מזל טוב, הרבנית מרת ליבא ילדה עכשיו בן זכר, והאם והבן הנולד בבריאיות השלימה, כאילה שלוחה מיהרה הרבנית לבית נכדה לראות הדבר במו עיניה, ותמצא כי כן הדבר, ועל יד הדלת עמדה המיילדת לבשר לה ולברכה בברכת מזל טוב, מאותו היום גדל שמו של רבינו הקדוש הידמשק אליעזר, בעיני כל מכיריו וידידיו משפחת בית אביו.

אחר כמה שנים העביר רבי משה חיים את משכנו לעבר העיר אלטשטאט ופתח שם חצר קדשו, כל ימיו היה דבוק ומקושר לדודו רבינו הקדוש בעל הידמשק אליעזר, והיו אוהבים ומחבבים אחד את השני כאהבת יהונתן ודוד.

הסתלקותו

ראש השנה שנת תרנ"ח, רבינו הקדוש הידמשק אליעזר ערך בסילודין תפילות היום, כשעבר לפני התיבה לתפילות השחרית והמוסף והתקיעות, עת יצא מבית המדרש אחר התפילה, העיף הרוח את השטריימל מעל ראשו, רבינו הקדוש ראה בזה סימן לא טוב, חיזור כסיד חזר לפרוודור בית המדרש וישב שם כמה רגעים אחוז בשרעפים, והיה נראה עליו כמי שנפל עליו עולמו, אחר עשרה ימים במוצאי יום הקדוש, גילה על מה חרד בראש השנה, ואמר: כי ראה שעליו ועל בן אחיו רבי משה חיים נגזרה הגזירה, אבל זאת אינני יודע מי קודם למי. בעיר אחרת באותו הזמן מוצאי יום הקדוש, יצא רבי משה חיים מבית מדרשו, הביט על השמימה ואמר: רואה אני אימה וחשיכה גדולה יורדת על העולם בשנה זו, ואינני יודע מי יסתלק מהעולם אני או דודי הקדוש. חודש טבת יומין דחנוכה נסתלק רבי משה חיים מן העולם, ויעלימו את פטירתו מרבינו הקדוש הידמשק אליעזר, ביום כ"ד אייר יום הסתלקות רבינו הקדוש עת ישב על מיטתו קודם להסתלקותו, הפטיר ואמר לאנשים העומדים עליו: אתם העלמתם ממני את פטירת רבי משה חיים, והנה רואה אני אותו יורד מהעולם עליו לקבל פני.

השאייר אחריו: בניו הגדול רבי אלטר ישכר דוב מ"מ באלטשטאט זצ"ל, חותן הרה"ק רבי צבי

אלעזר הי"ד בן רבינו הגאון הקדוש רבי חיים יעקב מקאמרנא זיע"א בעל ה'פרי חיים'. רבי זיידא צבי מפשעמישל זצ"ל, ורבי אברהם מרדכי זצ"ל.

רבינו הקדוש להיכנס שם ולפוש בעת שהיה על אם הדרך, ועכשיו לגודל הזריות לא עצר שם, ובעל המזיגה ביקש מאת רבינו הקדוש שירד מהמרכבה ויבוא בביתו, ורבינו הקדוש אמר לו: שעכשיו הוא עת זריות, וכשיחזור יבוא כדרכו לביתו, בעל המזיגה הזכיר עצמו לפני רבינו הקדוש על שיש לו מחושים בעיניו, ורבינו הקדוש בירכו ברפואה שלימה, והפטיר בעל המזיגה: אם כן לא אסע עוד ללעמבערג לדרוש ברופאים, ענה לו רבינו הקדוש: לא כן, אלא סע ללעמבערג ודרוש ברופאים ותן להם סך המגיע להם, אע"פ שרפואה יהיה לך בלי זה, מ"מ צריך להלבישו על דרך הטבע וכן היה. אך למותר לתאר השמחה הגדולה שנערכה כששני צדיקי הדור מסובים בראש, ורוקדן ומפוזין לפני הכלה, שנים רבות עוד דיברו החסידים על שמחת החתונה הגדולה הזו.

גדלותו

אחר נישואיו של רבי משה חיים שם לילות כימים להגות בתורה וביראה, סיפרו עליו שלא היה ישן כל ימיו על המיטה, ועל עפעפיו לא נתן תנומה בלילות, עד שנפל נדרם על הספסל אשר למד בו לנוח בו מעט, ולחזור אחר תנומה קלה לסדר לימודו, ולשמוח בתענוגו של עולם, לא החליף מלבושיו אלא משבת לשבת, על כי לא היה לו פנאי לבטל מלמודו, היה ענוותן ושפל ברך, לא מחזיק טיבותיה נפשיה, עבד עבודת קדשו בדביקות עילאה, בן דודו הרה"ק רבי מנחם מאניש מפלעשטין זצ"ל בנו הגדול של רבינו הגאון הקדוש שר בית הזוהר רבי אליעזר צבי מקאמרנא זיע"א בעל הידמשק אליעזר, היה לו עמו שיעור קבוע בש"ס ופוסקים כל יום, אצל זקנם רבינו הקדוש ההיכל הברכה, גם היה ש"ב מצד נשיהם כי אשתו של רבי מנחם מאניש הייתה בת הרה"צ רבי ישראל יוסף לאבין זצ"ל חתנו של הרה"ק המהרי"א מזידיטשוב זצ"ל.

בצל רבינו הקדוש הידמשק אליעזר

אחר הסתלקות רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה, וכתר ההנהגה עבר על פי צוואתו ודברות קדשו קודם פטירתו, לבנו היחיד שנשאר לו רבינו בעל הידמשק אליעזר, ובני המשפחה הקרובים והרחוקים ובניהם רבי משה חיים, היה הדבר קשה להם להכניע עצמם ולקבל מרותו, עד שבאחד מהימים עת שעמדה הרבנית מרת ליבא אשת רבי משה חיים ללדת, ותקש בלדתה, נכנסה הרבנית מרת גיטל ע"ה אשת רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה אל בית בנה וצעקה במר נפשה: הרי אותך

הנגו להודיע לכל קהל הקודש שהדלקת הנרות שיע"י כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א תתקיים במוצ"ש"ק גר ה' דהנוכה בשעה 9:00 בביתנו נאווה קודש ארזי הבירה 45/9 ולאחמ"כ ותקיים להיום טיש ודמי הנוכה

עליו, כדי שיוכל רבינו הקדוש להזדרז ולהגיע מבעוד מועד לשמחת הנישואין, בכל הדרך דיבר רבינו בקדשו על שנוסעים עכשיו לייחד ייחוד סבא. באמצע הדרך עברו על יד בית מזיגה שהיה דרכו של